

Przedmowa

Nowacja należy do klasycznych instytucji prawa cywilnego. Wykształcona została w prawie rzymskim, a we współczesnych systemach prawa kontynentalnego przyjęta została głównie za wzorem francuskim. Szczególną funkcję pełni ona w systemach *common law*, gdzie stanowi najważniejszy prywatnoprawny instrument dokonywania przekształceń podmiotowych stosunków zobowiązaniowych. Z uwagi na istotne znaczenie krajów anglosaskich w rozwoju rynków finansowych, odgrywa ona podstawową rolę m.in. w działalności konsorcjów kredytowych, w rozliczaniu transakcji derywatywnych, czy sekurytyzacji wierzytelności.

Oddawana do Państwa rąk monografia, stanowi pierwsze tego typu opracowanie na temat nowacji w polskiej literaturze prawniczej. Jak dotąd wypowiedzi na jej temat miały charakter wyłącznie komentarzowy lub przyczynkarski. Niniejsza monografia po raz pierwszy przedstawia instytucję nowacji w sposób kompleksowy. Wielość interesujących problemów teoretycznych, z jakimi wiąże się stosowanie tej instytucji w praktyce, była znakomitą zachętą do szczegółowego zbadania istoty tej konstrukcji prawnej. Warto przy tym wspomnieć, iż wielowiekowy proces rozwojowy tej instytucji, stanowił znakomity przedmiot badań cywilistycznych. Analiza tego procesu pozwoliła nie tylko na odpowiednie ujęcie omawianej instytucji, ale również na właściwe zidentyfikowanie różnic między nią a instytucjami do niej pokrewnymi. Należy również wskazać, że stawiając sobie za cel omówienie pewnej klasycznej instytucji, za zasadne uznałem posłużenie się w tytule pracy terminem „nowacja”, a nie polskim terminem „odnowienie”. Klasycznie rozumiana nowacja jest instytucją pozwalającą na dokonywanie nie tylko przekształceń przedmiotowych stosunków zobowiązaniowych, ale również podmiotowych.

Monografia składa się z wprowadzenia, siedmiu rozdziałów i zakończenia. Rozdział I poświęcony został w całości badaniom komparatystycznym, zarówno w ujęciu historycznym, jak i w odniesieniu do regulacji obowiązujących w obcych systemach prawnych. Punktem wyjścia dla badań komparatystycznych stało się prawo rzymskie i prawo staroangielskie. W dalszej kolejności analizie poddane zostały nowożytne kodyfikacje kontynentalne oraz współczesne *common law*. Na tle rozwiązań przyjętych w obcych porządkach prawnych zarysowana została ewolucja omawianej instytucji w prawie polskim. Najważniejsze tezy książki zawarte zostały w rozdziałach II i III. Przedstawiona została w nich współczesna regulacja odnowienia w prawie polskim oraz wpływ odnowienia na stosunek zobowiązaniowy. Rozdziały te zawierają kompleksową charakterystykę odnowienia w prawie polskim. Omówione zostały w nich cechy odnowienia jako czynności prawnej, dokonana została jej kwalifikacja i wskazana konieczna treść. Kolejne

rozdziały pracy poświęcone zostały z kolei przedmiotowi odnowienia (rozdział IV), skutkom prawnym odnowienia (rozdział V), instytucjom pokrewnym do odnowienia (rozdział VI) oraz tzw. nowacji podmiotowej (rozdział VII). W ramach omawiania instytucji pokrewnych analizie poddane zostało przede wszystkim *datio in solutum* – instytucja najczęściej łączona i niestety często mylona z odnowieniem.

Monografia zawiera kilka tez szczegółowych i jedną tezę główną. Zgodnie z najważniejszą tezą książki odnowienie nie stanowi surogatu wykonania zobowiązania, ani surogatu spełnienia świadczenia, natomiast zaciągnięcie przez dłużnika nowego długu nie jest świadczeniem zastępczym świadczenia pierwotnie należnego. Powyższa teza prowadzi do wniosku, iż odnowienie nie jest instytucją prowadzącą bezpośrednio do zaspokojenia interesu wierzyciela. Teza ta wydawać by się mogła oczywista. Okazuje się jednak, że zdaniem znacznej części przedstawicieli polskiej doktryny odnowienie stanowi tzw. surogat wykonania zobowiązania.

Monografia stanowi zmodyfikowaną wersję rozprawy doktorskiej pt. „Nowacja”, przygotowanej w Katedrze Prawa Cywilnego WPIA Uniwersytetu Jagiellońskiego i obronionej 18.9.2017 r. w Krakowie. Powstanie tej książki nie byłoby możliwe bez zaangażowania ze strony wielu życzliwych mi osób. Szczególne wyrazy wdzięczności składam w tym miejscu promotorowi mojej rozprawy doktorskiej prof. dr. hab. *Jerzemu Pisulińskiemu*. Pragnę podziękować za wyjątkowo cenny wkład Profesora w powstanie tej książki, za liczne inspiracje, wskazówki, a przede wszystkim uwagi krytyczne. Pragnę również podziękować recenzentom mojej rozprawy doktorskiej, prof. dr. hab. *Adamowi Olejniczakowi* oraz prof. dr. hab. *Piotrowi Machnikowskiemu*. Życzliwe uwagi recenzentów stanowiły cenną pomoc w uzupełnieniu niniejszej monografii i przygotowaniu jej do druku. Podziękowania kieruję również do osób mi najbliższych, a zwłaszcza do mojej żony *Ani*. Bez ich wsparcia i wyrozumiałości niniejsza monografia mogłaby nigdy nie powstać.

Warszawa, 3.3.2018 r.

dr *Jarosław Szewczyk*, LL.M.